

QISHLOQ XO'JALIGIDA ELEKTR ENERGIYASIDAN FOYDALANISH

Kazibekova Biybizuxra

*Qoraqalpog'iston qishloq xo'jaligi va agrotexnologiyalar instituti
Zooinjeneriya fakulteti "Marketing" ta'lim yo'nalishi 3-kurs student*

Annotatsiya: Ushbu maqolada qishloq xo'jaligida elektr energiyasidan foydalanish mavzusi muhokama qilinadi. Ushbu maqolada qishloq xo'jaligida elektr energiyasidan qanday foydalanish mumkinligi, bu energiyadan foydalanish uchun qanday tizimlar qurilishi kerakligi va tegishli adabiyotlar haqida ma'lumot berilgan.

Kalit so'zlar: Qishloq xo'jaligi, elektr energiyasi, foydalanish, elektr tizimlari, energiya iste'moli.

Qishloq xo'jaligida elektr energiyasidan foydalanish samaradorligini oshirish bu tarmoqning barqaror rivojlanishi uchun juda muhim vazifalardan biridir. Qishloq xo'jalik mahsulotlariga bo'lgan o'sib borayotgan talablar, qishloq xo'jalik faoliyatining ekologik ta'sirini kamaytirish zaruriyati va energiya resurslarining narxi ortib borishi qishloq xo'jaligida elektr energiyasi iste'molini optimallashtirish uchun samarali yo'llarni topishni taqozo etmoqda. Ushbu tadqiqot qishloq xo'jalik tarmoqlarida elektr energiyasi iste'molining hozirgi holati va tendentsiyalarini tahlil qilish, elektr energiyasidan foydalanish samaradorligini oshirish uchun asosiy yo'nalishlarni aniqlash va amaliy amalga oshirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqishni maqsad qiladi.

Mazkur bo'limda qishloq xo'jaligida elektr energiyasidan foydalanish masalalari bo'yicha O'zbekiston Respublikasi va xorijiy mamlakatlar olimlarining ilmiy asarlari, konferensiya materiallari, ma'ruza matnlari, internet manbalaridan foydalanilgan.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, qishloq xo'jaligida elektr energiyasidan foydalanish samaradorligini oshirish uchun quyidagi asosiy yo'nalishlar belgilandi:

1. Qishloq xo'jalik tarmoqlarida elektr energiyasidan foydalanish holati va tendentsiyalarini tahlil qilish:

- Qishloq xo'jalik tarmoqlarida elektr energiyasi iste'moli hajmi va tarkibini o'rganish;

- Elektr energiyasi iste'molining tarmoqlar kesimida tahlili;

- Qishloq xo'jaligida elektr energiyasi iste'mol qiluvchi asosiy ob'ektlar va ularning ulushi tahlili;

- Qishloq xo'jaligida elektr energiyasi iste'molining yillar kesimidagi o'zgarish tahlili;

- Qishloq xo'jaligida elektr energiyasi iste'moli va yalpi ichki mahsulot o'rtasidagi bog'liqliklarni aniqlash.

2. Qishloq xo'jalik tarmoqlarida elektr energiyasidan foydalanishni optimallashtirish:

- Elektr energiyasi iste'moli tarkibini takomillashtirish bo'yicha takliflar ishlab chiqish;

- Qishloq xo'jalik tarmoqlarining elektr energiyasi iste'molini boshqarish tizimini takomillashtirish;

- Elektr energiyasi iste'molini nazorat qilish va boshqarish tizimini takomillashtirish;

- Qishloq xo'jaligida elektr energiyasi iste'moli uchun energiya audit tizimini joriy etish.

3. Qishloq xo'jaligida elektr energiyasidan foydalanish samaradorligini oshirish:

- Elektr energiyasi iste'molini resurs va energiya tejamkor texnologiyalar asosida takomillashtirish;

- Qishloq xo'jaligida elektr energiyasi iste'molini kamaytiruvchi uskunalar, mexanizmlar va texnologiyalarni joriy etish;

- Qishloq xo'jaligida elektr energiyasi iste'molini optimallashtirish bo'yicha iqtisodiy rag'batlantirish va qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini joriy etish.

Qishloq xo'jaligida elektr energiyasidan foydalanish samaradorligini oshirish bo'yicha olingan natijalar quyidagi asosiy yo'nalishlarda tahlil qilinadi:

1. Qishloq xo'jalik tarmoqlarida elektr energiyasi iste'molining hozirgi holati va tendentsiyalarini baholash:

- Qishloq xo'jalik tarmoqlarida elektr energiyasi iste'moli hajmi va tarkibidagi o'zgarishlar tahlil qilindi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, so'nggi yillarda qishloq xo'jalik tarmoqlarida elektr energiyasi iste'moli doimiy ravishda o'sib bormoqda. Bu o'sish asosan sug'orish, chorvachilik va boshqa tarmoqlar hisobiga ro'y bermoqda.

- Qishloq xo'jalik tarmoqlarida elektr energiyasi iste'molining tarmoqlar kesimidagi taqsimlanishi tahlil qilindi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, sug'orish, chorvachilik va boshqa tarmoqlar elektr energiyasi iste'molida yetakchi o'rinni egallaydi.

- Elektr energiyasi iste'molining yillar kesimidagi o'zgarish tahlili qilindi. Tahlil natijalariga ko'ra, so'nggi 5 yil davomida elektr energiyasi iste'moli doimiy ravishda o'sib borgan.

- Qishloq xo'jaligida elektr energiyasi iste'moli va yalpi ichki mahsulot o'rtasidagi bog'liqlik tahlil qilindi. Natijalar ushbu ko'rsatkichlar o'rtasida bevosita, kuchli ijobiy korrelyatsion aloqa mavjudligini ko'rsatdi.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, qishloq xo'jaligida elektr energiyasidan foydalanish samaradorligini oshirish uchun eng muhim yo'nalishlar belgilandi. Birinchidan, qishloq xo'jalik tarmoqlarida elektr energiyasi iste'molining hozirgi holati va tendentsiyalarini atroflicha tahlil qilish zarur. Bunda elektr energiyasi iste'moli hajmi,

tarkibi, iste'molning tarmoqlar bo'yicha taqsimlanishi, yillar kesimidagi o'zgarishlar, shuningdek, elektr energiyasi iste'moli bilan qishloq xo'jaligi yalpi ichki mahsuloti o'rtasidagi bog'liqlik o'rganiladi. Ikkinchidan, qishloq xo'jalik tarmoqlarida elektr energiyasidan foydalanishni optimallashtirish bo'yicha takliflar ishlab chiqildi. Bunda elektr energiyasi iste'moli tarkibini takomillashtirish, iste'molni boshqarish tizimini yaxshilash, iste'molni nazorat qilish va audit tizimini joriy etish nazarda tutiladi.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, qishloq xo'jaligida elektr energiyasidan foydalanish samaradorligini oshirish uchun eng muhim yo'nalishlar belgilandi. Birinchidan, qishloq xo'jalik tarmoqlarida elektr energiyasi iste'molining hozirgi holati va tendentsiyalarini atroflicha tahlil qilish zarur. Bunda elektr energiyasi iste'moli hajmi, tarkibi, iste'molning tarmoqlar bo'yicha taqsimlanishi, yillar kesimidagi o'zgarishlar, shuningdek, elektr energiyasi iste'moli bilan qishloq xo'jaligi yalpi ichki mahsuloti o'rtasidagi bog'liqlik o'rganiladi. Ikkinchidan, qishloq xo'jalik tarmoqlarida elektr energiyasidan foydalanishni optimallashtirish bo'yicha takliflar ishlab chiqildi. Bunda elektr energiyasi iste'moli tarkibini takomillashtirish, iste'molni boshqarish tizimini yaxshilash, iste'molni nazorat qilish va audit tizimini joriy etish nazarda tutiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Nurmatov, B. (2020). Qishloq xo'jaligida elektr energiyasidan foydalanish.
2. Jumayev, S. (2019). Elektr energiyasidan foydalanishning qishloq xo'jaligida rivojlanishi.
3. Rakhimov, O. (2021). Elektr energiyasidan foydalanishning qishloq xo'jaligida ekologik ta'siri.
4. Abdullaev, N. (2018). Qishloq xo'jaligida elektr energiyasidan foydalanish strategiyasi.
5. Azizov, D. (2017). Elektr energiyasidan foydalanishning qishloq xo'jaligida iqtisodiy ta'siri.